

1. Het begin

Ik ben geboren in 1947. Na-oorlogskind. De tweede op rij van uiteindelijk vier jongens. Mijn ouders zijn getrouwd aan het eind van de oorlog, in augustus 1945.

Mijn moeder was een schippersdochter. Eén van negen, de jongste. Ze is groot geworden op een klein binnenvaartschip met als thuishaven Sint- Annaland op het eiland Tholen in Zeeland. Ze vertelde dat geen van de meiden konden zwemmen en dat redding bij overboord vallen bij eb bestond uit het op tijd één van de houten luiken, die gebruikt werden om het ruim af te dekken, in de modder gooien zodat je erop kon klimmen. Bij vloed was redding menselijkerwijs gesproken niet mogelijk.

Een vaste plek op de lagere school aan wal heeft ze nooit gehad. Ze voer van aanlegplaats naar aanlegplaats om vervolgens twee of drie dagen op de achterste bank in het plaatselijke schooltje te zitten om dan weer verder te reizen.

Ik heb een foto van haar als jonge vrouw. Prachtig is ze op die foto. Geen wonder dat mijn vader voor haar viel: gevoelig, humorvol, intelligent en mooi. Haar vader vond al jong de dood toen hij, onder een lage brug doorvarend, beklemd raakte. Haar moeder kwam daardoor al vroeg aan wal, zonder inkomen en met haar negen dochters. Ze begon een winkeltje in het dorp, waar ik later als kind nog ben geweest. Haar zachtheid is mij altijd bijgebleven. Haar winkeltje hield geen stand omdat zij, om zo te zeggen, het wel voor ze opschreef als mensen niet konden betalen.

Daardoor moest mijn moeder uit werken gaan bij boeren in de omgeving.

Mijn vader groeide op in Sint-Annaland. Zijn moeder, voor ons opoe Keetje, was een kranige, lieve vrouw. Als jongen was mijn vader het 'mannetje' in huis. Een oersterke jongeman, groot, vroeg kalend onder zijn eeuwige pet, met humor, en zeker niet dom. Met de schep over zijn schouder, spitten in de Zeeuwse klei. Dat 'mannetje' zijn heeft er mede voor gezorgd dat er een sterke dominantie in hem groeide. Hij kon prachtig tekenen, maar er is uit zijn jeugd nooit een tekening van hem bewaard gebleven, voor zover ik weet. Ik kan het weten, want hij tekende ook voor mij.

Ook voor hem gold in die tijd dat je eerst naar de lagere school ging en dan, hup, aan het werk. Hij wilde wat anders. Wat ik nog van hem heb zijn twee schriften waarin hij in een prachtig handschrift nauwkeurig opschreef wat de dominee op catechisatie onderwees over God en de wereld. Zijn droom was verder leren, dominee worden, maar zelfs de voorspraak van de plaatselijke dokter en dominee bij zijn ouders om hem te laten doorleren, kon hem niet van de klei verlossen.

Toen hij begin twintig was vertrok hij naar Noord-Holland om daar als ongeschoolde broeder in een psychiatrische inrichting te gaan werken. In de oorlog werd dat Veldwijk in Ermelo. Zo sterk als een beer, doortastend, dominant, was er geen patiënt die het waagde niet te doen wat hij het beste vond, als het ging om het verplaatsen van grond met de kruiwagen of figuurzagen en timmeren op arbeidstherapie.

Mijn moeder ging hem achterna, letterlijk. Ze ging in Ermelo in de huishouding werken. Ze trouwden nog wel op Sint-Annaland, maar vestigden zich definitief in Ermelo.

Ik herinner mij haar als een geweldige moeder. Als kind stonden mijn voetjes wat naar binnen. De remedie zou zijn veel lopen op mijn blote voeten over het grindpad achter ons huis, wat ik niet graag deed, maar wat ik aan haar hand te verdragen vond. Zij breide een grote olifant voor mij, mijn lievelingsdier. Ik hield ontzettend veel van haar. Zij was door aanleg en opvoeding het tegenovergestelde van dominant; eerder conflictvermijdend, sussend, altijd proberend de controle te houden en de lieve vrede te bewaren. Zo probeerde ze grip te houden op het leven vanuit een zeer onzekere jeugd. Netjes, veel opruimen, hard werken. Als kind hielp ik haar graag.

Mijn vroege jeugd was een gelukkige. Mijn vroegste jeugdherinnering speelt in Zeeland. Ik ben nog maar een jongetje van een paar turven hoog. Mijn vader is met de zeis koren aan het maaien en bindt het op schoven, samen met zijn jongste broer, mijn oom Jan. Ik speel tussen de schoven en beland in de sloot. Mijn vader ziet het gelukkig en heeft mij op tijd te pakken.

Achterop bij mijn vader op de fiets in Ermelo, hoor ik nog het kraken van het leren zadel. Zomers kon ik, lopend naar school, mijn geluk niet op: de zon, de vogels, de schapen in de wei.

Ik was niet groot, wel heel snel. Bij het bokspringen kwam ik het verst en bij het paardengevecht zat ik op de rug van de grootste boerenjongen in de klas, en, voor zover ik mij herinner, wonnen